

Telegraful Român

Apare Marția, Joia și Sâmbăta

ABONAMENTUL:

Pe un an 24 coroane.
Pe șase luni 12 cor. — Pe trei luni 6 cor.

Abonamentele și inserțiunile să se adreseze
Administrației ziarului «Telegraful Român», Sibiu, str. Măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției «Telegrafului Român», str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. — Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Un șir cu litere mărunte pentru întâia oară 30 fil,
pentru a doua și a treia oară câte 20 fil.

Pentru inserate mai mari după învoială.

Fondul arhidiecezan de penziuni

În sesiunea ce vine a sinodului arhidiecezan se pune la ordinea zilei modificarea sau întregirea statutelor fondului de penziuni preoțesc.

Chestia interesează de aproape preoțimea, și vestea că acum după 30 ani de experiență, — prima votare de statute a fost la 1891, — și a doua după 10 ani la 1901, iar a treia, dacă vestea se adevărește, acum aproape la 30 ani, — se fac statute nouă pentru acest fond, trebuie să ne împrumute speranțe nouă și și bucurii nouă. E vorba doar de soarta preoției, — a celui factor din biserică, care e *spiritus movens* al bisericii și deci cu drept cuvânt se poate numi aluatul care dospește pâinea.

Datorită are biserica a conserva în stare bună acest aluat, căci la din contră toată truda în a urni înainte trebile bisericesti e truda fără nici o perspectivă de succes. Cel nemulțumit cu sine au poate face mulțumiți pe cei cari îi cârmuește?

Speranțele preoției ce se leagă de noua revedere, îmi pun în mână condeiul.

Preoțimea dorește, ca noua revedere să nu fie recădere ca cea din 1901. Decât așa, mai bine rămânem cum suntem.

În adevăr statutele revizuite în 1901 comit două greșeli mari. Una de formă, alta de esență. Cea de formă s'a manifestat în faptul, că pentru unii preoți, cari adevărat nu se declară pentru statutele nouă, a lăsat în vigoare tot statutele vechi; va să zică s'au făcut statute nouă, ca să nu se facă prin ele nimic, ori dacă se face ceva, apoi să se producă două categorii de penzionisti și membri ai fondului, ca și cum am avea două fonduri de penzii. Separarea aceasta n'a fost bună. Mai mult a contribuit la disoluțiune, decât a grupat preoțimea în jurul fondului. Că separarea a stricat mult intereselor fondului, pare ceva de sine înțeles. Greșala de esență a fost și mai mare și a stricat și mai mult fondului. Înțeleg dorul bisericii de a păstra echilibrul bugetar în finanțele fondului de penzii, dar aceea totuși nu o înțeleg, că de ce sinodul arhidiecezan a voit să-și răsbune pe mine, biet pensionar, adevărat să port eu consecințele calculului greșit al sinodului la facerea statutelor fondului de penzii. §-ul 29, care enunță, că dacă venitele fondului nu acoper penziile, fiecărui penzionat i se detrage din penzie atâtea procente, cât se cer pentru susținerea echilibrului bugetar, este și rămâne paragraf sinistru în statute, care ia orice voie celui intrat în șirurile fondului. Cu drept cuvânt zice: Mi-am asigurat bătrânețea prin penzie, dar știe Dumnezeu ce va fi, pentru că sabia lui Damocle e în tot momentul asupra capului meu. În tot momentul mă pot aștepta la detrageri și scărișările penziei. Arhidieceza, vezi bine, nu garantează toată penzia din §-ul 14.

Acest paragraf a fost pedecă cea mai mare la aceea, că cei mai mulți preoți bătrâni nu s'au înscris la fond după statutele nouă, și e piedecă și pentru tinerii de azi. Se înscriu ei, nu-i vorba, dar nu cu însuflețire și nici nu leagă prea mari speranțe de penzii. Aceea, că alineă 2 mai slăbește dispozițiile din prima alineă, nu este hotărâtor în cazul de față. Îndoiala se întinde asupra întregii instituții. Unde există apoi îndoială, nu-i credință în mântuire. Ghimpele acesta, deci, necondiționat trebuie scos la revedere ce se face. Să se statorească cvotele de penzie pe baza calculelor reale și cu statutele nouă să nu se facă experiențe. Aceasta e cerință cardinală.

Altă dispoziție ce face supărare, nu atât la membrii fondului, cât la credincioșii din parohiile în vacanță și administratorii acelora: Statutele cer, ca jumătate venitul din acele intră în fondul de penzii. Foarte bine. Parohiile sărace de clasa III, nu au multe venituri însă. La venite puține apoi nu se află nici administratori, iar dacă se dau fondului 1/2 venitele, preoții vecini se retrag dela administrație, prin ce credincioșilor noștri li se cauzează multe neajunsuri. Nu fac capital din chestie, dar trebuie să spun aici, că nu folosește mult fondul din câteva coroane ce le primește dela parohiile sărace vacante, dar cu atât mai mult strică în jos, în parohii. De aceea la revedere §-ul ominos ar trebui, — încât e pentru parohiile mici, sub 500 suflete, — șters cu totul, ori înlocuit cu altă dispoziție, d. p. parohii ce administrează parohie sub 500 suflete, drept 1/2 venit prestează fondului taxele fixe anuale de 5 - 10 coroane. Mai mult de atât nici azi nu se încasează dela aceste parohii. Sânt însă la ordinea zilei conscrierile venitelor, adevărat lucrurile oficiale, apoi nemulțumirile de tot felul, cari ar putea fi imputinate.

Alinea a doua din §-ul 30, cu toate că procede din indemnul de a nu silii preoțimea să facă prea mari sacrificii cu solvirea taxelor anuale, pentru cazul că i se imputinează venitele, de fapt e neliniștitoare și trebuie înlăturată.

Statutele ce se vor vota au să fie progres față de trecut, și în penziile ce le acordă și în timpul pentru care se acordă. Cei mai mulți din preoție, mai ales cari au familie, s'ar afla satisfăcuți, când statutele ar acordă favorul, ca familia preotului, — copiii mai ales, — să capete ajutoare, fie și mai modeste, și dacă moartea parohului urmează înainte de anul 10 al funcției și înscrierii sale la fond. Escontarea finală ce se face în acest caz în §-ul 20 de acum nu aduce nici o ușurare familiei rămase pe ulițe. Adevărat, că §-ul 31 oferă ceva mângăere, când enunță, că preotesele văduve și copiii lor pot primi ajutor modest din prisosul anului bugetar expirat, dar ajutorul acesta îl reduce pentru toate cazurile ce obvin la mar-

ginile sumei ce o predă tipografia arhidiecezană fondului din prisosul ei bugetar care, cum știm, nu poate fi prea mare și nici se pot împărtași din acela toate vădulele și toți copiii orfani ai preoților din arhidieceză. Paragraful acesta nici atâta mângăere nu aduce, să introducă ceva regulă în ajutoarele ce se dau în afară de penzii. Postulatul preoției, de a regula cumva ajutoarele ce se dau celor lipsiți de penzie, resp. de a trage în cadrele statutelor și orfanii preoților ce nu au împlinit încă 10 ani de serviciu, — este postulat just și cred că în statutele nouă nici nu poate rămânea neconsiderat. Ne doare inima când vedem, că văduva câte unui preot mort de tinăr ia lumea în cap cu orfanii și nu are de nicăiri nici un venit.

Dela 1901 încoace, de când s'au votat statutele cele nouă, s'au înmulțit și exigențele. Atunci o penzie de 1600 cor. pentru preotul de clasa I și 800 cor. pentru cei de clasa II era prea suficientă. Și protopopii și asesorii consistoriali puteau fi satisfăcuți cu maximalul penziei lor, statorit atunci. Astăzi abia cvartirul de plătește cu maximele, din ce să mai trăiești. (Nu stările de război le am în vedere; acestea doar vor trece cu războiul, ci stările ce vor urma cu siguranță după război, când tot scumpețe va domni).

Statutele nouă vor trebui deci să urce scala penziilor, ori dacă nu vor urca scala, vor trebui a se îngriji și de votarea *relutelor de cvartir* pe seama penzionistilor, conform poziției lor oficiale, de când se aflau în serviciul bisericesc.

În adevăr! Ce pot face eu, ca fost protopop, cu 200 cor. lunar, dacă din sumă caut a plăti și cvartirul. Cu cvartir ar merge cum ar merge, fără cvartir însă mă îngrop undeva într'un bordeiu, de nici între oameni nu pot ieși de rușine.

Iată de ce se inzistă din toate părțile, să se urce penziile, să se lărgească favorurile!..

Pretensiunea e justă, — se va zice, — dar cum se va duce în îndeplinire?

Cu urcarea penziei se impun taxe ce nu le poate suporta nici unul din funcționarii bisericești, cari și altfel nu sunt bine salariați și nici își primesc — mai ales preoții — salariile în rate fixe. Chestia financiară, nu e vorba, poate să opună serioase piedeci. Nu am la dispoziție datele din consistor referitoare la penzionisti și venitele ordinare și extraordinare ale fondului. Nici aproximativ nu pot calcula stările acestea. Cei competenți vor face și aceasta. Ce pot spune în această privință, se reduce la următoarele:

Cei ce se înscriu la fondul de penzii, nu de aceea se înscriu, ca numai decât să-și și ceară penzionarea, cum poate se întâmpla la alte cariere cu disciplină mai severă și serviciu mai mistuitor ca preoția. Fondul de penzie al nostru e mai mult fond de

asigurare pentru preoți, în cazul absolutei neputințe de serviciu. Până poate, nime nu trece la penzie. Chiar de aceea penziile nu cred să desechilibreze fondul și dacă se vor croi ceva mai mari. Nu-l vor desechilibra de aceea, căci în comparație cu numărul membrilor fondului, penzionistii sunt destul de puțini. Nu trebuie uitat nici aceea, că statutele anuale pretind ca taxă fundamentală dela fiecare membru 30% și taxa anuală o fixează cu 4%, adevărat cu sume destul de urcate, în comparație cu alte întocmiri de natura aceasta. Statutele vechi din 1891 au fost mai modeste în acest punct. Au pretins numai 20% taxă fundamentală și 3% resp. 2% ca taxă anuală dela maximul penziilor. Dacă s'a putut trăi cu 20 și resp. 3 și 2 procente în era primă, a începutului, se va putea trăi acum cu cele 30 resp. 4 procente. Și se va trăi destul de bine, pentru că statutele deocamdată nu introduc și nici nu e bine să introducă penzionarea obligatorie, după cei 40 ani de serviciu. Pot va să zică funcționa membrii fondului de penzii până la hotarul extrem al vieții lor, (se înțelege în caz de capabilitate), fără a veni legea și a le zice: Destul! Iată de ce numărul penzionistilor nu poate crește în măsură, să pericliteze existența fondului.

Dar să zicem: penziile urcate vor pretinde jertfe nouă! Întreb pentru acest caz: Oare Arhidieceza transilvană să nu fie capabilă a asigura penziile funcționarilor săi bisericești? Prea mare pesimism arată cel ce răspunde cu: Nu! Din contră, sunt convins, că toate sinoadele parohiale vor vota bucurios sume mai urcate, ca cele ce le plătesc astăzi fondului de penzii, dacă li s'ar cere. E vorba de elementul cel mai important al bisericii, și biserica nu poate, și nici nu va rămânea nepăsătoare față de preoție. Înalțându-și preoțimea, pe ea se înalță.

Se cere însă lucru de mare importanță: Să se ia în statute toate măsurile, care asigură *încasarea regulată* a taxelor dela comune și membrii fondului și administrarea fără greș a fondului de penzii. Nici taxe restante, nici bani nefructificați ori perduți să nu fie. Aici este secretul, dela care atârna prosperarea.

Îmi zace foarte la inimă a sbura o idee, care s'ar putea încâtva realiza în cadrul statutelor fondului de penzii arhidiecezan. E vorba de acei preoți și membri ai fondului de penzii, cari sânt în funcție, dar pătinesc să zicem de boală incurabilă, care nu iartă, dar care pe lângă cură rațională în sanator tot se poate îmbunătăți.

Până acum pentru nenorocii aceștia am făcut atât, că am avut compătimire față de ei, dar cu compătimirea nu mult se poate ajuta. Biserica și-ar împlini datoria grijind de servitorii ajunși la nenorocire în serviciul ei. Prin urmare aflu a fi o dispoziție de tot salutară, dacă în sta-

tute s'ar introduce un paragraf, care zice, că din fond se dau ajutoare și înainte de pensionare, și după pensionare, acelor membri ai fondului, cari sufer de ceva boală gravă care cere o cură la sanatorii, băi climatice ș. a. Preoțimea de bunăvoie s'ar supune unor cvotizațiuni ce cad în afară de taxele ordinare, căci știe prea bine zisa: «Astăzi mie, mâne ție». S'ar scăpa multe familii din ghiarele cămătarilor, pe urma datorilor contrase cu căutarea boalei. Înțeleg aci ajutoarele pentru boalele grave, nu ajutoarele ce s'ar da unora ori altora pentru excursii și distracție. Legea ar trebui, de sine înțeles, să fixeze precis cazurile când se poate reflecta la ajutoarele fondului.

Profesorul Dr. N. Bălan în sinodul arhiepiscopiei dela anul 1912 a făcut o propunere, care tindea la înființarea unui azil pe seama orfanilor de preoți. Azilul acuș îl vom avea. E pentru orfanii războiului — adică vârat, — dar în el pot fi primiți — cred eu — și orfanii preoților ajutoari de fondul de penzie. Ne trebuie acum și alt azil — azil pentru neputincioși și penzionisti bătrâni, — cari nu au familie, nu au așa zicând pe nime. Oare nu ar trebui să cugetăm și la înființarea aceluia? Fondul de penzie e un mijloc la aceasta.

Banul este ca apa: în formă de vapori mână mașinile, în formă de abori rouează și înveselește câmpiile, iar ca fluid ne potolește setea și alungă urâciunea din lume.

Statutul fondului să fie program, care cuprinde simburile multor idei altruiste și dă naștere la multe năzuințe nobile.

Preoțimea se va inspira atunci și nu se va mai purta față de fond cu răceala prezentă.

Am pus pe hârtie aceste idei în fuga condeiului. Mi-ar părea bine să afle ecou în cercurile interesate.

Vasilie Gan,
protopop.

Din România. Se anunță din Viena:

Armistițiul cu România, expirat în ziua de 19 Martie 1918, se va prelunge cu două săptămâni.

Știre dela Iași, trimisă în București, vestește, că s'a format noul cabinet român, sub conducerea dlui Marghiloman ca prim-ministru. Toți membrii acestui cabinet sânt aderenți ai puterilor centrale.

Reforma electorală

— Ședințele comisiei —

Ministrul de justiție, Vilhelm Vázsonyi, în ședința din 16, cum am anunțat, a ținut un lung discurs, pentru a răspunde criticilor făcute proiectului său din partea deputaților partidului național al muncii. Oratorul, în vorbirea sa de patru ore și jumătate, a expus punctele de vedere, pentru care guvernul ține și mai departe la principiile fundamentale depuse în menționatul proiect, fără să admită nici un fel de modificare în aceste principii.

În chestiunea de naționalități, — zice ministrul, — s'a zugrăvit viitorul în colorii extrem de posomorâte. Insuși contele Klebelsberg află, că tonurile, în chestiunea menționată, sânt tragice din cale afară, dacă socotim cât de mult s'a urcat, în ultimii 30 de ani, raportul numeric al maghiarilor. Urcarea o găsim în toate comitatele ardeleni cu mai multe naționalități. În fața mișcărilor iridentiste, întrebarea este: avem oare putere de ajuns să le combatem, sau n'avem? Dacă avem, le vom și birui; dacă n'avem, zădărnice le vom căuta în restrângerile dreptului electoral. Viața noastră de stat este asigurată împotriva iridentei prin puterea culturii, administrăției și prin o corectă politică economică. Chestiunea de naționalități, din punct de vedere a dreptului electoral, este numai chestiune românească. Raporturile pe terenul acesta sânt astăzi mai favorabile, decât înainte de război. Politica externă nu

ne va altera, să îndeplinim în ale politice interne ceea ce ni se pare că e bine și corect. Ori care guvern ungar va căuta să fie asigurat, că România nu se va mai amesteca în afacerile noastre interne. Ne vom îngriji, ca pe viitor să nu mai intrăm în Ungaria bani din străinătate pentru agitația mișcărilor naționaliste. Atribuiți importanță nu puțină împrejurării, că institutele pedagogice (preparandile) trebuie statificate fără amânare și fără nici o excepție, neluând în seamă sensibilități confesionale din nici o parte. Până atunci guvernul trebuie să fie autorizat cu dreptul de a prefăce în școală de stat, fără nici o motivare, orice categorii de școală din țară.

Oratorul, după aceasta, atinge reforma împărțirii cercurilor electorale, răspunde observărilor făcute de membrii partidului muncii, în sfârșit vorbește despre dreptul de vot al femeilor, al croaților și despre votarea obligatorie. Cere primirea proiectului.

Au mai luat cuvântul Géza Polónyi și contele Mihail Károlyi, ambii în chestie personală.

Desbaterile se continuă în 18 Martie. În ședința aceasta, după vorbirile roșite de: contele Ștefan Tisza și miniștrii Vázsonyi și Apponyi, președintele declară închisă discuția generală și făcându-se votarea, constată că proiectul s'a primit în unanimitate. (Strigăte: Doi au votat contră!). Se decide, ca proxima ședință, în care se va începe discuția specială, să fie convocată în înțelegere cu guvernul, și anume: după Paști.

Interesantă declarație. În problema retrocedării Alsației și Lorenei, un ziar francez, *Journal du peuple*, scrie:

Chestiunea Alsației și Lorenei este astăzi pentru francezi mai mult o afacere de sentiment, decât o afacere de interes. La noi, — la francezi, — se cere stăruitor retrocedarea acestor două provincii; germanii însă refuză categoric. Lucrul, din partea germanilor, nu este corect. Favorurile obținute la răsărit le permit a face concesii la apus: concesionile acestora, și dacă n'ar avea deresultat o prietenie imediată, ar pune totuși temeiul unei înțelegeri economice și unei păci durabile.

Câteva gazete franceze, ca *Pays*, *Oeuvre* și *Verité*, cum se anunță din Elveția, sânt de părere, că a sosit vremea de a începe tratative de pace generală.

Oameni noi în România

Ziarul din Iași, *Acțiunea Română*, publică sub titlul *Oameni noi* următoarele:

Adeseori s'au făcut încercări zadarnice de unii oameni, scârbiți de influența nefastă ce a avut-o politicianismul în România, de a scăpa de dânsul. Rezultatele nu s'au ivit.

Chestiunile cele mai mari și măsurile cele mai neînsemnate se făceau, numai și numai în scopul de a se satisface anumite combinațiuni de politică de partid.

Oamenii, cari nu aparțineau partidelor, erau ținuți în umbră, ignorați și înlăturați dela treburile publice.

Această țară, de mai bine de o jumătate de veac, a fost dată câtorva oameni parveniți în fruntea acestor partide, transformate în societăți cointerestate, care nu așteptau decât momentul să fie la putere pentru a începe exploatarea.

Sistemele acestea au viciat profund oamenii: au demoralizat pe cei buni, cari își bazau existența pe merit și muncă. În definitiv, ce puteau face câțiva oameni bine intenționați, dar insuficient preparați de luptă, dacă astfel erau moravurile? Ei trebuiau să se acomodeze mediului și să prefere a intra în arena publică pe porțița doinică, decât să renunțe la binefacerile puterii, chiar astfel acceptată cu abnegațiuni și compromisuri.

Odată intrați în mijlocul celorlalți, ei trebuiau să se adapteze practicei tradiționale în toate intrigile și meschinăriile intrate în năravuri. Azi unul, mâne o mie, astfel se îmulțeau ariviști, parveniți, cari nu făceau alt ceva, decât să aștepte epoca favorabilă, când puteau pune în practică dorințe vinovate și utilitariste, slujbe inutile, furnituri oneroase: afaceri scandaloase erau tolerate, numai să se îmbogățească unii politicieni favoriți...

A venit vremea, când trebuie să curmăm cu tradițiile rele, cu moravurile trecutului. Să luptăm pentru o viață politică nouă, căci în ea va fi salvarea.

Mersul războiului

Telegrame oficiale dela biroul de presă al ministrului președinte

Raportul statului nostru major:

Budapesta, 18 Martie. (Of.) Nimic deosebit de raportat.

Budapesta, 19 Martie. (Of.) Nici un eveniment însemnat.

Șeful statului major.

Raportul statului major german:

Berlin, 18 Martie. (Marele cartier general). Frontul vestic: Grupul de armate al principelui de coroană Rupprecht: În Flandra, la nord de Armentières, precum și de ambele laturi ale canalului Labassé în legătură cu atacurile englezilor, a crescut pe mai multe locuri activitatea de artilerie; în alte părți ale frontului s'a restrâns între margini moderate.

Grupul de armate al principelui moștenitor german și al lui Gallwitz: Între Oise și Aisne, la nord de Reims, și în unele sectoare din Champagne, s'a intensificat activitatea tunurilor; ear pe malurile Meusei a durat ziua întreagă cu putere tot mai mare.

Grupul de armate al principelui Albrecht de Württemberg: Pe frontul din Lorena și în Vogezii de mijloc, din când în când foc, de tunuri.

Pe întreg frontul lucrare foarte vie a mașinelor de sbur. Aviatori francezi au aruncat bombe pe clădirile spitalelor, ce se pot bine recunoaște, la Le Tour. Noi am împușcat ieri 22 aeroplanе dușmane și două baloane captive. Sublocotenentul Kroil a secerat a douăzecișuina biruință aeriană.

Puterile dușmane au pierdut în Februarie pe fronturile germane 18 baloane

captive și 138 de aeroplanе, întru care 59 au căzut lângă liniile noastre, celelalte îndărătul liniilor dușmane. Noi am pierdut în luptă 61 de aeroplanе și trei baloane captive.

Frontul răsăritean: În Ucraina am ocupat Nicolaevul.

Pe celelalte fronturi nimic nou.

Berlin, 19 Martie. (Marele cartier general). Frontul vestic: Grupul de armate al principelui de coroană Rupprecht: Trupe de asalt din diviziuni prusiene, bavareze și saxone au executat în Flandra recunoașteri succese, în care au făcut prizonieri peste 300 de belgieni. Spre seară a crescut focul, începând dela malul mării până la canalul Labassé, pe celelalte părți din front a rămas moderat.

Grupul de armate al principelui moștenitor german și al lui Gallwitz: La Jouvincourt trupe de asalt, origine din Baden, după luptă aspră au adus din șanțurile dușmane 20 de prizonieri. Lupta artileriei s'a reînscut din vreme în vreme pe ambele laturi dela Reims și în Champagne. Pe frontul de nord al Verdunului am continuat recunoașterile. De pe țarmul răsăritean al Meusei detașamente de noapte au adus 56 de prizonieri.

Grupul de armate al principelui Albrecht de Württemberg: În numeroase puncte ale frontului din Lorena, în Vogezii și în Sundgau, francezii au desvoltat activitate vie.

În luptă din văzduh și de jos am împușcat ieri 23 de aeroplanе dușmane și două baloane.

Nici o noutate pe celelalte fronturi. Ludendorff.

Dela sinoadele protopresbiterale

— Protopopiatul Cetatea de peatră. —

Este chestie de necesitate imperativă, azi mai mult ca ori când, a ne împărți și limpezi frământările, în care se sbate biserică noastră și preoțimea ei.

Și dacă munca închinată cu prisoșință pe altarul umanității, tot nu ne îmbie sorții răsplătirii echitabile, ne întărim totuși în credința, că dacă nu azi, mâne, dar numai prin noi înșine, vom izbândi.

Căci sfântă ne e munca, întocmai ca și credința.

Lumină, conștiință și muncă, sub toate raporturile și pe toată linia ni-a fost și ne e crezul ființei.

De acest crezul a fost condus și sinodul protopresbiteral ordinar al Cetății-de-peatră, ținut în 22 Februarie a. c. sub impresia căruia sânt.

S'au înregistrat cu acel prilej și scaderi, și progrese, ca: potențarea simțului religios-moral, înlocuirea egoismului cu altruism promițător, hărnicie, patriotism luminat ș. a. la poporul nostru. Școlile (24) ne-au funcționat relativ normal în aceste vremuri de răstărite.

Fondurile parohiilor au crescut în anul expirat cu aproape 60.000 cor.

Cu toate acestea dându-ne seama de eventualele surprinderi, ce ni le poate aduce ziua de mâne, ne-am angajat din nou cu toții într-o armonie entuziastă la o muncă și mai întinsă și sistematică.

Iată frământările sinodului nostru protopresbiteral, din acest an, concretizate în concluzele de înfăptuit:

Cu considerare la zilele de prefacere istorică și de democrație de azi, poporul nostru dreptcredincios având trebuință de lumină și desvoltare religioasă-morală, în teatrală și economică și mai intensivă, în temeiul normelor dejă în vigoare:

1. Preoții să predice în Dumineci și sărbători mai des, cu miez și în mod sistematic. În special în cele 6 Dumineci ale postului mare în toate. În după amiezile sărbătorilor, sau după împrejurări și imediat după liturgie, să catehizeze după plan tinerimea adultă, toți feciorii și fetele de când ies din școală până ce se căsătoresc.

Materia și zilele predicilor și catehizării să se introducă în cronică. Cu catehumenii să se dea examen.

2. Învățătorii să vină cu elevii la biserică regulat. Înainte de liturgie să le țină exortație (rugăciuni, cântări bis.) în școală de unde să-i conducă în corpore la liturgie, cântând răspunsurile cu ei.

Să pună mai mare grijă pe educația estetică-socială și practică a elevilor, pe materia de pertractat din științele naturale

și economie; grădina școlară s'o cultive — de model — cu înșiși elevii. Să formeze și cl. VI primară, așa, ca pregătirea din școală a elevilor să le fie absolut temeinică pentru viață.

3. Preoții și învățătorii să țină cu poporul în după amiezile Duminecilor și sărbătorilor sezători culturale, școala de Duminecă. Atunci să se țină prelegeri populare și cetiri din domeniul economiei, ca: despre cultivarea rațională a pământului, vitelor, nutrețurilor, gunoit, valorizarea poamelor, stupărit ș. a.

Să se aboneze și cetească foi, pentru a țineă poporul în curent cu mersul lumii mari.

Să se îndemne la îmbrățișarea mese-riilor și negoșului. Despre zilele și decurgerea «școalei de Duminecă» să se poarte cronică.

4. Fiecare preot și învățător să-și țină de datorie și demnitate a se înscrie de membru la «Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român». Prin organul de publicitate și biblioteca acestei înalte și binefăcătoare instituții culturale, fiecare va putea instrui poporul cu temeinicie, vecinicindu-și astfel atributul de adevărat apostol al obștei. Taxa de membru ordinar pe a. c. de 10 cor. fiecare s'o trimită imediat Dlui Dr. G. Buzura, directorul despărțământului Lăpușul unguresc al «Asociațiunii», cu mandatul postal de sub %.

5. Reuniuni de femei, pentru înfrumusețarea bisericii e vremea să se înființeze în tot locul, cum sânt până acum în 16 comune de ale noastre.

6. Cu considerare la abundența de bani de azi, să se pună bază la nouă fonduri parohiale (d. p. pentru zidirea de case parohiale ș. a.)

La înfăptuirea acestor probleme de viață pentru poporul nostru să se lucreze nu «ut aliquid fecisse videatur», (de mântueală, cum s'ar zice), ci cu dorul sfânt de progres și fericire a bisericii, neamului și patriei iubite, căci «Mare se va chema acela care va face și va învăța». (F. ap. c. 20, v. 31).

7. Sinodul protopresbiteral exprimă sentimentele de omagiu și distinsă mulțumită Excelenței Sale, I. P. Sf. Domn arhiepiscop și mitropolit Vasilie Mangra, Măritului congres național-bisericesc (concluz. Nr. 51/1916) și P. Veneratelor Consistorii mitropolitane și arhiepiscopale, pentru năzuința și pașii demni și rezoluți întreprinși la înaltul guvern în chestiunea aplicării art. de lege XX din 1848 și asupra bisericii noastre și a retribuirii preoșimii.

Amintitele venerate, foruri superioare bisericesti se roagă cu toată umilinta și insistența, ca, — în temeiul rolului capital de conducere al preoșimii și a serviciilor ei

la înfăptuirea problemelor de viață ale patriei noastre iubite și în temeiul patriotismului pronunțat și probat al preoților noastre, săditi de ea în credințioșii bisericii, să intervină și să mijlocească dela înaltul guvern revizuirea legilor de congruă și cvincenalii, așa ca pe viitor:

a) Dotațiunea dela stat să fie pentru toți preoții de azi uniformă, fără considerare la calificăția lor.

b) Integritatea dotațiunii preoțești să fie nu la 800 resp. 1600 cor., ci la cel puțin 2400 cor. pentru toți.

c) În locul ajutoarelor ridicole de câte 50—200 cor. de azi, să se licvezeze fiecărui preot cvincenaliul regulat de 400 cor.

d) Să beneficieze dela stat și preoții noștri în măsură și de toate ameliorările de război, scumpete, familie etc. votate și lichidate de mult celorlalți funcționari publici.

Ca modalitate efectivă a revendicării dorințelor noastre echitabile arătate în 4 puncte de sus, sinodul protopresbiteral propune și roagă pe P. V. Consistor arhidiecezan de aderență și binevoitoare înțelegere și la Ex. Sa, I. P. S. Domn arhiepiscop și mitropolit Vasile Mangra, ca pe calea Măritului consistor mitropolitan să se concedă și invite întreaga preoțime noastră din Mitropolie, ca prin reprezentanții ei de câte 2 preoți din fiecare protopresbiterat, să se prezinte în o deputațiune impunătoare în frunte cu Excelența Sa, I. P. Sf. Domn arhiepiscop și mitropolit Vasile Mangra și cu P. Sf. episcopi la Excelența Sa, Domnul ministru de culte și instrucțiune publică spre a-și exprima direct doleanțele și dorințele cu temeiurile lor.

8. Oficiul protopresbiteral tractual se roagă și autorizează de sinod a îndemna credincioșii bisericii noastre prin circulație, ca ostenele și slujbele preoților să le rebonifice după cuviință și în raport cu scumpetea de azi, așa, ca mizeriile zilei să nu-i mai fie preotului obstacol în apostolatul său. (cf. protocolul sinod. protopresb. al Cetății-de-peatră, dto 22 Februarie c.)

Nu ne este necunoscut câmpul vast al programului menționat, căci în cadrele acelor probleme vitale muncim cu perseverență apostolică de ani și vom munci din răzputeri și în viitor, pentru biserică, neam și patrie, căci așa ne este dorul și chemarea.

Le dau acestea publicului cu dorința ca prin împărtășiri reciproce să nimerim calea care să ne ducă la isbândă apropiată.

Inoarea abonamentelor

Invităm onorații abonați ai ziarului *Telegraful Român*, ale căror abonamente expiră cu sfârșitul lui *Martie*, să binevoască a le înnoi de cu vreme, stăruind în cercuri cât mai largi pentru lărgirea organului nostru.

Abonamentul, indicat în fruntea foi, se face prin *mandat poștal*, trimis la adresa: *Administrația Telegrafului Român în Nagy-szeben* (Sibiu).

Numele abonatului, locuința sa și ultima poștă, să fie scrise corect și legibil.

Administrația Telegrafului Român.

Prelegeri publice

La școala civilă de fete cu internat a Asociațiunii se vor ține *trei* prelegeri publice despre *războiul mondial de astăzi*, și anume:

1. *Duminecă în 7 Aprilie n. 1918*, la 5 ore d. a.: *Inceputul războiului mondial până după lupta dela Marne în Franța* (1914) de *Dr. V. Bologa*, dir.

2. *Duminecă în 14 Aprilie n. 1918* la 5 ore d. a.: *Războiul mondial la frontul ostic*, de *Eugenia Tordășianu*, profesoară.

3. *Duminecă în 21 Aprilie n. 1918*, la 5 ore d. a.: *Războiul mondial la frontul sudic*, de *Dr. Eleonora Leményi*, profesoară.

Prelegerile se încep la 5 ore d. a. fix, în sala festivă dela școala Asociațiunii (Str. Șaguna Nr. 8). Taxa intrării: 1 cor. de persoană, în favoarea *fondului filantropic* al școlii. Pentru eleve gratuit.

Direcțiunea școlii.

Carte folositoare pentru pomărit

Foloasele, ce le-au tras mai ales acum, în timpul războiului, ceice s'au îndelețnicit cu cultura pomilor, ne îndeamnă să recomandăm obștei noastre, să îmbrățișeze cu mai multă căldură acest ram de economie, ce ne aduce venit până aci neînchipuite.

Drept bun și înțelept povătuitor pentru cultivatorii noștri de poame este broșura Nr. 18 din *Biblioteca «Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiu»*, intitulată *«De ale pomăritului»*, sfaturi întocmite de *Astra Hodoș*.

Această broșurică scrisă în limbaj popular, ușor de înțeles, dă povește despre prăsirea pomilor, despre altuire, despre cumpărarea altoilor, despre sădirea lor, despre îngrijirea pomilor roditori, despre soiurile de poame, despre formarea coroanei, despre depărtarea altoilor, despre pomii pitici, despre însușirile pomilor, despre dușmanii lor, despre paserile, ce stau în ajutorul omului, despre boalele pomilor, despre culesul și valorizarea poamelor lor. În capitolul *«Calendarul pomăritului»* ni se spune pe scurt tot ce avem să facem în cele 12 luni ale anului în jurul pomăritului.

Prețul broșurii e 25 bani, cu portul poștal 35 bani. Se poate procura la *toate librăriile noastre*, cum și dela secretarul Reuniunii agricole, *Victor Tordășianu*, exactor arhidiecezan.

Preoții și învățătorii noștri ar face bune servicii economilor noștri, dacă vorbindu-le despre foloasele și însemnătatea pomăritului i-ar îndemna să și procure prin mijlocirea lor broșura *«De ale pomăritului»*. Comanda s'ar face cumulativ dela numitul secretar, pe lângă consemnarea cumpărătorilor și tot cumulativ sar face și expedarea broșurii.

NOUTĂȚI

Numire. Ministrul prezident Wekerle a numit pe dl *Ferdinand Jocksmann-Inczedy* comisar al guvernului pentru chestiunile de alimentare pe teritoriul comitatelor: Alba-inferioară, Bistrița-Năsăud, Hunedoara, Ciojocna, Sibiu, Selaj, Solnoc-Dobâca și Turda-Arieș, precum și al orașului Cluj.

Soldații și lucrul de primăvară. Ministrul de honvezi, în scopul asigurării îndeplinirii lucrului împreună cu sămănăturile de primăvară, a dispus ca soldații neapți de front ai formațiunilor militare de după front, și anume, arăndașii, lucrătorii de vii, de păduri, fierarii, butnarii, tinichigii, lăcătușii, morarii, întrucât îndeplinesc lucrul lor în favorul economiei de câmp, să fie concediați acasă pe timpul dela 15 Martie până la 10 Mai a. c. Asemenea vor fi concediați servitorii dela economii de câmp și industriași, cari lucrează în folosul economiei de câmp. Economii de câmp, de sine stătători, vor fi concediați deodată cu fiii și cu ginerii lor. La concediere nu se cere nici un fel de atestat comunal sau alt document.

Pentru fundațiunea ziaristilor au contribuit: dna *Viora Dr. Ciordaș*, soție de avocat, Beiuș, Cor. 100, iar dl *Ioan Crăciun*, preot în Spring, Cor. 5. Epitropia fundațională le exprimă călduroase mulțumiri.

Adunarea Reuniunii de patronaj. Secția sibiană a Reuniunii ardelene de patronaj și-a ținut în 16 l. c. adunare generală, în sala din palatul justiției, conform programei ce am publicat.

Prezidentul, *Dr. Adolf Wiedorn*, a deschis ședința prin o cuvântare, în care salută publicul adunat în mare număr. Deși pacea se pare, că este apropiată, ca toate acestea, — zice vorbitorul, — Reuniunea de patronaj trebuie să se pregătească de pe acum la lupta mare pentru a înfrâng factorii corupători ce primejdiesc viața morală a tineretului. Ispitele sânt astăzi cu mult mai numeroase, decât înainte de război. Societatea este cu atât mai ales datoare a veni în ajutorul statului.

După rapoartele casierului și secretarului *Dr. Emil Kormoss*, a urmat conferința liberă a prințului *Carol Egon Hohenlohe*, despre tema «Statul și Tu».

Ilustrul conferențiar arată cu exemple grăitoare și bine alese, care este raportul între individ și între stat. Publicul din sală captivat de expunerea caldă și convingătoare a ideilor auzite, a isbucnit, la sfârșitul conferinței, în sgomotoase aplauze, iar adunarea la propunerea preotului *Schullerus*, i-a votat cu însuflețire mulțumită.

Membrii în comisiunea de revizuire s'au ales: *Dr. Lucian Borgia*, *Dr. Ioan Bordan* și *Dr. V. Csáky*; în comitet s'au ales membri: dna *Ernest Buchholzer* și

Dr. F. Rejöd, iar secretar de afaceri *Enric Krebs*.

Prezidentul, *Dr. Wiedorn*, terminată fiind ordinea de zi, declară ședința închisă.

În audiență. Episcopul gr-cat. dela Oradea-mare *Dr. Demetriu Radu* a fost primit de Maiestatea Sa regele *Carol* în audiență particulară în 8 l. c. Numitul episcop a prezentat monarhului memorandumul acceptat de conferința din urmă a episcopatului gr-catolic român din patrie, privitor la autonomia bisericească separată a bisericii surori.

Femeile și dreptul de vot. O delegație a reuniunii feministe din Ungaria s'a prezentat, în chestiunea dreptului electoral, la miniștrii *Wekerle* și *Vázsonyi*, precum și la contele *Ștefan Tisza*.

Acest din urmă și-a expus punctul de vedere prin următoarele cuvinte: În ce mă privește ca persoană, sânt un mare aderent al drepturilor pentru femei, însă nu al drepturilor de vot pentru femei. În viața socială sânt multe nedreptăți, care ating interesele femeilor. Nedreptățile trebuie neapărat înlăturate; eu însă nu cred, că dreptul de vot al femeilor ar putea schimba nedreptățile acestea. Femeile pot apela oricând la sprijinul meu, dacă e vorba de înlăturarea nedreptăților. Nu mă socotesc om fără greseli, și tocmai de aceea declar, că numai eu personal sânt adversar al dreptului de vot femeesc, și că nu fac de aici chestiune de partid: oricare membru al partidului muncii se poate hotărâ, în deplină libertate, asupra chestiunii acesteia. Încercați dumneavoastră să câștigați, în scopul propagandei, pe membrii partidului.

Ministrii *Wekerle* și *Vázsonyi* au răspuns, că guvernul ține cu tărie la dreptul de vot al femeilor.

† **Cornelia Simtion** născ. *Duma*, soția dlui *Petru Simtion*, funcționar la «Albina», după scurte și grele suferințe și-a dat sufletul în mâinile Creatorului Luni, în 18 Martie n. 1918, la 2 ore p. m., în etate de 40 ani și după 20 ani de căsătorie. Rămășițele pământești ale decedatei se ridică din capela noului cimiter orășenesc și se depun spre vecinică odihnă în același cimiter astăzi Joi, în 21 Martie n. 1918 la 3 ore d. a. Fie-i somnul lin!

Alegerea de mitropolit. *Unirea* scrie: Vestim cu bucurie cititorilor noștri, că actele privitoare la alegerea de mitropolit au sosit deja la adresa consistorului mitropolitan din Blaj. Ministrul de culte avizează pe vicarul capitular, că Maiestatea Sa a încuviințat actul algerii, care să se facă în cadrele și după modalitatea algerii din urmă, dela 1893. Alegerea se va face probabil încă în cursul verii din estan.

Promotie. La universitatea din Budapesta, a fost promovat Sâmbătă în 9 Martie doctor în drepturi dl *Eugen Savu*, fiul notarului în pensie *Sabin Savu* din Pianul de jos. Felicitări.

În jurul unui câștig de un milion. În 27 Dec. 1914 s'a tras una din obligațiile băncii de credit hipotecar cu cel mai mare câștig: un milion de coroane. Norocoșul câștigător al obligației, care poartă numerele 2872—77, nu s'a prezentat să-și ridice banii. Săptămâna trecută însă au sosit din Lugos la Budapesta domni *Vasile Popovici*, profesor de muzică, și *Valer Giurgiu*, director de bancă, voind să încaseze milionul după obligația, al cărei proprietar se ținea că este profesorul numit. Cei doi domni lugojeni au închiriat o cameră la hotelul Metropoli; dar în dimineața următoare au observat cu groază, că obligația prețioasă — a dispărut din buzunarul paltonului dlui *Giurgiu*. Cazul s'a denunțat îndată poliției, care începând cercetările a venit la convingerea, că este vorba de o mare înșelătorie. Afacerea s'a lămurit: Poliția a deținut pe profesorul *Popovici*, care a recunoscut, că a falsificat numerele obligației, în scop de a încasa milionul.

Predarea obiectelor de metal pentru scopuri de război. Dela magistratul sibian primim: În conformitate cu ordonanța ministrului de honvezi, locuitorii orașului au primit săptămâna aceasta *coale de conșieri* pentru obiectele de metal. Fiecare locuitor este îndatorat a însemna în coală datele necesare, și după subscriere, a preda coala împreună cu obiectele de metal comisiunii de primire până *Sâmbătă în 23 Martie n.*, între orele 8—12 și 3—6 d. a., la magistrat, Strada Măcelarilor Nr. 4. Prețul metalelor se plătește imediat în numerar, în mărimea stabilită de ministrul de honvezi. Obiectele de predat sânt cele din *aramă* sau din *aliaj de aramă*: toate soiurile de articole

de căsnicie și bucătărie: vase, blide, cești, vane, căldări, avane, fier de călcat, sfeșnice ș. a. Cine ascunde asemenea obiecte, sau nu urmează dispozițiile cuprinse în ordonanța ministerială, se pedepsește cu arest și cu amendă.

Odessa. Orașul rusesc pe Marea neagră, ocupat acum de trupele noastre, s'a întemeiat de *Catarina II.* în 1794 pe locul unui sat sărac de pescari tatari. Astăzi are 700 mii de locuitori și este portul cel mai mare al Mării negre. În timp de pace s'a exportat dela Odessa în fiecare an mărfuri în valoare de 350 milioane de coroane, mai ales: grâu, săcară, orz, zahăr și spirt. Orașul are o poziție superbă, cu străzi drepte și largi, cu alee și cu multe tramvaie. Poporația este un interesant amestec de toate naționalitățile și confesiunile orientale. Are universitate, muzee celebre, biserici imponente, 9 licee de fete, 8 licee de băieți, observator astronomic, grădini botanice și alte așezăminte.

Act de recunoștință. Domnul *Aurel Barbu*, notar comunal, din prilejul căsătoriei sale a dăruit sfintei noastre biserici din *Lancrăm 5* (cinci) acții de-ale băncii «*Agricola*» din Sebeșul săsesc, în valoare nominală de 500 coroane, ale căror interese să se folosească în scopul înfrumusețării bisericii.

Pentru această faptă nobilă, isvorâtă din adevărat simț creștinesc, mă simt plăcut îndemnat a-i aduce și pe această cale mulțumita și recunoștința bisericii. Milostivul Tată ceresc reverse darul și binecuvântarea Sa asupra familiei nobilului donator. — *Lancrăm*, la 1/14 Martie 1918. — *Vasile Mateiu*, paroh ort. rom.

Donațiune. Cu prilejul achitării taxei *fondului de pensiiune* pentru anul școlar 1914/12, unii părinți ai elevelor din acel an, au binevoit a contribui, ca donațiune pentru *școala civilă de fete a Asociațiunii*, următoarele sume:

Olga Popp (Bobohalma) 11'50 cor., *Ana Răcuciu*, (Vingard), 5'50 cor., *Hortensia Oprea*, (Verșet), 5'50 cor., *Juliana Foale* (Buziaș) 20'50 cor., *Emilia Trăilă*, (Vârșat), 11'50 cor., *Elisaveta Ungur*, (Târnavă), 11'50 cor., *Raveca Mărdan*, (Sălște), 10'50 cor., *Susana Manițiu*, (Vurper), —50 fil., *Margareta Kiss*, (Dragomireni), 40'50 cor., *Surorile: Ana și Juliana Șogan*, (Mező-Gerebenyes), 100 — cor. și *Eugenia Cărpinișan*, (Rahău) 5'50 cor. *Total: 223— cor.* Pentru donațiune exprimăm profundă mulțumită.

Apelăm totodată cu stimă *cătră toate elevele din trecut ale școlii Asociațiunii*, să binevoiască a veni în ajutorul școlii cu daruri generoase, fiecare cu obolul său după puterile sale, în vremile grele de acum. — Despre darurile trimise, se va face dare de seamă publică, cu deosebită mulțumită. — Pentru direcțiunea școlii: *Dr. V. Bologa*, dir. (Foile române sânt rugate să binevoiască a publica acest apel).

Americani la frontul apusean. Înțelelegerea voiește cu orice preț să țină sufletul războiului în poporația doritoare de pace. De aceea lățește știrea, că la frontul apusean s'ar afla 600 mii soldați americani. Comandantul suprem al forțelor americane din Franța, *Pershing*, constată însă că abia sânt 200 mii soldați americani la frontul din Franța.

Teatru cinematograf. Joi, în 21 Martie, se reprezintă la *Apollo*, în Strada Schewis, piesa detectivă: *Fred Roll*, partea II. Vineri și Sâmbătă, în 22 și 23 Martie: *Industria de mătăsă în Japonia*

Poșta redacției.

P. Matei, paroh, *Corunca*. În chestia ce vă interesează, adresați-vă Consistorului Arhidiecezan.

A. P. Cușma. Chitanțele de congruă s'au trimis tuturor preoților.

Cancelaria tehnică

a lui

Mihail Ittu, priminginer silvic

Nagyszeben-Sibiu, Str. Șaguna Nr. 8

Efectuește măsurări (orașe, domenii întregi, drumuri etc.) și compune planuri, prețuește păduri și domenii întregi, primește (15) afaceri urbariale. 7—12

